

RAPORT DE SINTEZĂ PE 2020 PRIVIND ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Importanța DPI, încălcarea DPI și lupta împotriva
contrafacerii și a pirateriei

REZUMAT

iunie 2020

Cuvânt înainte

Există de mulți ani dovezi că infracțiunile legate de proprietatea intelectuală (PI) nu sunt infracțiuni fără victime, iar acestea sunt susținute de cel mai recent Raport de sinteză, care evidențiază câteva dintre principalele cercetări efectuate de EUIPO prin intermediul Observatorului.

Prezentul raport subliniază importanța drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) pentru economia UE și, prin urmare, pentru revenirea din criza provocată de pandemia de COVID-19, care a dominat prima jumătate a anului 2020 și amenință să aibă efecte de lungă durată.

Unul dintre studiile privind încălcarea dreptului de proprietate intelectuală, desfășurat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, se referă la domeniul produselor farmaceutice contrafăcute, cel mai probabil unul dintre domeniile cele mai lipsite de scrupule din activitatea de contrafacere. Acesta a avut rolul de a atrage și mai mult atenția asupra amenințării pentru public.

Medicamentele contrafăcute, jucăriile pentru copii și cosmeticele contrafăcute sunt doar câteva dintre domeniile cu probleme, însă există pericole ascunse care sunt aplicabile tuturor infracțiunilor legate de PI, dincolo de eliminarea unor locuri de muncă din industriile legitime și de prejudiciile aduse veniturilor publice.

Infracțiunile legate de PI par să constituie o activitate cu un risc relativ scăzut pentru infractori, folosită pentru a sprijini alte tipuri de criminalitate organizată. Un raport comun realizat cu Europol prezintă studii de caz care indică legătura cu spălarea banilor, fraudarea documentelor, criminalitatea informatică, fraudele financiare, producția și traficul de droguri.

Este tot mai clar că prejudiciile pentru securitatea și sănătatea consumatorului și pentru mediu, precum și relația dintre infracțiunile legate de PI și alte tipuri de infracțiuni necesită măsuri internaționale urgente și coordonate.

Societatea în ansamblu este o victimă a infracțiunilor legate de PI, iar prezentul raport demonstrează încă o dată necesitatea ca aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală să redevină una dintre prioritățile UE în lupta împotriva criminalității organizate.

Christian Archambeau

Director executiv, EUIPO

Rezumat

Prezentul raport reunește concluziile cercetărilor efectuate în ultimii ani de Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), prin Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală (Observatorul), cu privire la amploarea, sfera și consecințele —atât cele economice, cât și cele de altă natură— ale încălcării drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) în UE. Sunt prezentate și discutate dovezile privind valoarea economică a DPI în economia UE, măsura în care este exploatată această valoare, mecanismele de constatare a neîndeplinirii obligațiilor utilizate pentru a surprinde valoarea respectivă și acțiunile întreprinse ca răspuns la aceste provocări. Este evidențiată, de asemenea, implicarea grupurilor infracționale organizate, pe baza cazurilor investigate de Europol (Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii).

Într-un studiu realizat în parteneriat cu Oficiul European de Brevete (OEB) în 2019, EUIPO a estimat contribuția totală la economia UE a industriilor care utilizează intensiv DPI la aproximativ 45% din produsul intern brut (PIB) și 29% din forța de muncă (alți 10% generându-se în sectoare care furnizează produse și servicii în industriile care utilizează intensiv DPI). Sectoarele respective reprezintă cea mai mare parte a comerțului desfășurat de UE cu restul lumii, generând 96% din exporturile de bunuri din UE. Acestea plătesc lucrătorilor salarii cu 47% mai mari decât alte sectoare. Industriile care utilizează intensiv DPI par să fi rezistat crizei financiare mai bine decât restul economiei, potrivit celor indicate de rata mai mare a ocupării forței de muncă și de PIB, comparativ cu studiul realizat anterior, în 2016. La nivelul unei firme individuale, un studiu privind întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) cu ritm alert de creștere, publicat în 2019, realizat tot în colaborare cu OEB, a indicat că probabilitatea ca IMM-urile care folosesc DPI să înregistreze creștere în anii ulteriori este mai mare comparativ cu alte societăți.

Din cauza valorii ridicate asociate DPI, încălcarea acestor drepturi constituie o activitate infracțională rentabilă, cu un nivel de risc relativ scăzut în ceea ce privește probabilitatea de detectare și de sancționare în cazul detectării. Grupurile infracționale organizate sunt foarte implicate în contrafacere și piraterie, iar infracțiunile legate de PI apar deseori în combinație cu alte tipuri de infracțiuni, precum spălarea banilor, traficul de persoane și, ocazional, munca forțată, potrivit celor documentate în două rapoarte comune ale Europol-EUIPO, *Evaluarea amenințării reprezentate de infracțiunile legate de proprietatea intelectuală 2019* (care a raportat chiar și un caz din UE care are legături cu o organizație teroristă) și raportul privind policriminalitatea, publicat în iunie 2020. Modul de operare al unor astfel de grupuri infracționale organizate devine din ce în ce mai complex, pe măsură ce tehnologia și canalele de distribuție evoluează în paralel cu gama de produse care fac obiectul contrafacerii.

Modelele de afaceri adoptate de falsificatori apelează în mod semnificativ la internet pentru a-și distribui produsele și pentru a promova distribuția și consumul de conținut digital ilegal.

Potrivit unui studiu realizat de EUIPO și de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în 2019, estimările privind încălcarea DPI în comerțul internațional în 2016 ar putea atinge 3,3% din comerțul mondial. Până la 6,8% din importurile UE, adică 121 de miliarde de euro pe an, sunt bunuri contrafăcute. Ambele seturi de cifre sunt semnificativ mai mari decât cele constatate în ediția anterioară, publicată în 2016 de către cele două organizații, ceea ce indică faptul că problema a devenit și mai gravă în ultimii ani.

Într-o serie de studii sectoriale, EUIPO a estimat pierderi de vânzări în 11 sectoare din UE (în mod direct în sectoarele analizate și în lanțul de aprovizionare conex), ca urmare a contrafacerii. În perioada 2013-

2017, aceste pierderi s-au ridicat la peste 83 de miliarde de euro pe an. În plus, s-au pierdut peste 671 000 de locuri de muncă din întreprinderi legitime, iar statele membre au pierdut venituri fiscale de 15 miliarde de euro pe an.

Oricât de grave sunt aceste prejudicii economice, consecințele negative asociate sănătății publice, siguranței consumatorului și mediului ca urmare a bunurilor contrafăcute reprezintă probabil o consecință și mai gravă. În martie 2020, EUIPO și OCDE au publicat un studiu comun privind produsele farmaceutice contrafăcute, care arată că nu doar medicamentele legate de stilul de viață, ci și medicamentele pentru tratamentul bolilor grave, inclusiv antibioticele, medicamentele pentru tratamentul cancerului sau pentru boli de inimă fac obiectul contrafacerii, cu consecințe potențial fatale pentru pacienții care consumă medicamentele respective. În urma apariției unui focar al pandemiei de COVID-19 la sfârșitul anului 2019 și a răspândirii ulterioare a acesteia în întreaga lume, falsificatorii și-au îndreptat atenția asupra producerii de kituri de testare contrafăcute, de echipamente individuale de protecție contrafăcute și, chiar înainte ca tratamentele să fie aprobate de către autorități, de medicamente contrafăcute, despre care pretind că vindecă boala ⁽¹⁾.

Analizând datele furnizate de autoritățile de supraveghere a pieței din întreaga UE, EUIPO a prezentat documente suplimentare privind pericolele pentru siguranța și sănătatea consumatorilor generate de produse contrafăcute, precum jucării, îmbrăcăminte, aparate electrice și alte bunuri de consum. Pericolele includeau expunerea la produse chimice periculoase și la toxine care pot cauza efecte negative acute sau pe termen lung asupra sănătății, sufocare, electrocutare, incendii și diferite tipuri de vătămări. Anumite tipuri de produse contrafăcute, precum pesticidele contrafăcute, pot cauza efecte nocive atât la agricultorii care le folosesc pentru recoltele lor, cât și la consumatorii produselor rezultate.

Pe lângă analiza ofertei de bunuri contrafăcute și de conținut piratat, EUIPO a studiat și cererea, respectiv atitudinea cetățenilor UE față de DPI și disponibilitatea lor de a consuma produse și servicii care încalcă DPI. Printre stimulentele pentru consumatori de a cumpăra bunuri contrafăcute și de a accesa ilegal conținut protejat prin drepturi de autor se numără prețurile mai mici, accesibilitatea ușoară și un grad scăzut de stigmatizare socială asociată unor astfel de activități. Se acordă o atenție deosebită tinerilor, iar în 2019, a fost publicată o versiune actualizată a Tabloului de bord privind proprietatea intelectuală și tineretul care arată că, față de ediția anterioară, din 2016, este mai puțin probabil ca tinerii din UE să consume conținut digital piratat, însă probabilitatea de a achiziționa bunuri contrafăcute este ușor mai ridicată.

Ca răspuns la aceste evoluții, EUIPO, împreună cu partenerii publici și privați, întreprinde și sprijină o serie de măsuri pentru a face față acestor provocări. Aceste măsuri includ furnizarea către titularii de drepturi a unor informații privind natura schimbătoare a peisajului infracțional; colaborarea cu Europol privind reacții mai ample la infracțiunile legate de PI, nu în ultimul rând prin participarea la finanțarea unei unități specializate în prevenirea infracțiunilor legate de PI în cadrul Europol; sprijin în formarea autorităților de punere în aplicare în cadrul UE, în cooperare cu CEPOL (Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii) și Eurojust (Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală); sprijinirea eforturilor Comisiei Europene de a aborda furnizarea de bunuri contrafăcute în țările terțe. IP Enforcement Portal oferă titularilor de drepturi și autorităților de punere în aplicare o platformă pentru a face schimb de informații pe cale securizată, pentru a colecta datele privind punerea în aplicare în vederea analizării ulterioare și pentru a oferi informații despre încălcarea obligațiilor de către părți terțe și despre activitățile Comisiei Europene în domeniul infracțiunilor legate de PI. De asemenea, EUIPO a inițiat direcții de lucru privind noile tehnologii, care pot să joace un rol

⁽¹⁾ Europol monitorizează situația și a publicat un raport intitulat „Marketing viral - Bunuri contrafăcute, produse de calitate inferioară și infracțiuni legate de proprietatea intelectuală în contextul pandemiei de COVID-19” în aprilie 2020. Disponibil la adresa:

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_covid_19_-_viral_marketing_counterfeits.pdf.

semnificativ în sprijinul acordat în combaterea încălcărilor și în desfășurarea unor activități cu intermediari, precum piețele online, pentru a spori protecția proprietății intelectuale în mediul online.

În ceea ce privește punerea în aplicare, operațiunile de punere în aplicare din UE și de la nivel global sunt coordonate de Europol, OLAF (Oficiul European de Luptă Antifraudă) și INTERPOL, fiind desfășurate de autoritățile de punere în aplicare din fiecare stat membru.

Activitățile de punere în aplicare au în primul rând rolul de a reduce furnizarea de produse și servicii care încalcă drepturile de proprietate intelectuală. Reversul monedei este reprezentat de cerere. EUIPO, în colaborare cu statele membre și cu parteneri privați și din societatea civilă, urmărește să sensibilizeze cetățenii în ceea ce privește importanța proprietății intelectuale și necesitatea de a o respecta, printr-o serie de canale:

- direcția de lucru „Proprietatea intelectuală în educație”, concepută pentru a integra proprietatea intelectuală în programele școlare la toate nivelurile;
- activități de intervenție de proximitate, precum Ideas Powered, sau campanii de presă, așa cum este cea legată de publicarea prezentului raport, în care se pune accentul pe educarea consumatorilor cu privire la pericolele asociate bunurilor contrafăcute;
- furnizarea de informații către consumatori privind disponibilitatea conținutului digital accesibil legal prin portalul *agorateka*;
- programul AUTHENTICITY, crearea unei rețele de orașe europene care se angajează să promoveze conștientizarea importanței pe care o are protecția drepturilor de proprietate intelectuală.

RAPORT DE SINTEZĂ PE 2020 PRIVIND
ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR DE
PROPRIETATE INTELECTUALĂ
Importanța DPI, încălcarea DPI și lupta
împotriva contrafacerii și a pirateriei

iunie 2020